

Β' Ετήσιο Συνέδριο

Διεύθυνσης Μέσης Εκπαίδευσης & Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου

Καθεδρικός Ναός Αγίου Ιωάννου 355 χρόνια

Παρασκευή, 5 Μαΐου 2017
09:15 - 15:00

Αίθουσα Συνεδρίων Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου,
Λευκωσία

ΘΕΤΟΙΟΙ ΚΥΠΡΩΤΕΣ
ΜΥΝΟΜΕΝΟΙ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΑΝ ΤΟΝ
ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΝ ΤΟΝ
ΠΑΤΡΙΣΤΕΙΟΝ ΚΥΠΡΟΝ
ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΟΙ ΟΜΟΛΟΓΟΙ
ΠΡΟΣΧΕΥΟΜΕΝΟΙ ΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΝ
ΟΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΝ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ
ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΑΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΣΤΡΙΑΝΟΥ ΓΑΒΡΙ
ΝΙΚΑΤΟΥ ΚΥΠΡΙ
ΔΑΦΝΕΤΩΝ ΣΥΝΑΓΩΝ
ΕΝ ΤΩΝ ΕΤΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΤΗΝ
ΜΕΤΑΦΕΡΕ ΤΟΝ ΕΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΑΝ
1701

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΣΧΟΛΗ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΚΥΠΡΟΥ

Επιστημονική Επιτροπή:

- Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος
- κ. Βελουδία Σιδέρη – Παπαδοπούλου
- Αρχιμ. π. Νικόλαος Ιωαννίδης
- Διάκ. π. Κυπριανός Κουντούρης
- κ. Όλγα Σολομώντος-Κουντούρη

Οργανωτική Επιτροπή:

- π. Κυπριανός Κουντούρης, Διευθυντής, ΘΣΕΚ
- κ. Βελουδία Σιδέρη-Παπαδοπούλου, Καθηγήτρια, ΘΣΕΚ
- κ. Όλγα Σολομώντος-Κουντούρη, Επ. Καθηγήτρια, ΘΣΕΚ
- π. Γρηγόριος Ιωαννίδης, Λέκτορας, ΘΣΕΚ
- κ. Ελέν Φρανσουά-Ιωσηφίδη, Λέκτορας, ΘΣΕΚ
- π. Γρηγόριος Μουσουρούλης, Καθηδρικός Ναός Αγίου Ιωάννου
- π. Δημήτριος Δημοσθένους, Καθηδρικός Ναός Αγίου Ιωάννου
- κ. Κυπριανός Λούης, ΔΜΕ, ΥΠΠ
- κ. Μιχάλης Λοϊζίδης, ΠΛΕ, ΥΠΠ
- κ. Γεώργιος Κάκκουρας, ΕΜΕ, ΥΠΠ
- κ. Κωνσταντίνος Στεφανής, Σύμβουλος Θρησκευτικών, ΥΠΠ
- κ. Χριστιάνα Ιωάννου, Λειτουργός Διοίκησης, ΘΣΕΚ
- κ. Άννα Χριστοδούλου, Γραμματέας Κλάδου, ΘΣΕΚ

Γραμματεία:

- κ. Ειρήνη Κυριάκου, ΘΣΕΚ
- κ. Ιωάννα Νικολάου, ΘΣΕΚ

Β' Ετήσιο Συνέδριο για εκπαιδευτικούς Μέσης Εκπαίδευσης σε συνδιοργάνωση με τη Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου και τη Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης του ΥΠΠ

Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά η Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου και η Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης του ΥΠΠ συνδιοργανώνουν Συνέδριο που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της Μέσης Εκπαίδευσης. Το Β' Ετήσιο Συνέδριο, είναι ολοήμερο και εντάσσεται στα πλαίσια των εορτασμών του Καθεδρικού Ναού του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου για τα 355 χρόνια από τη θεμελίωση του Ναού και διεξάγεται στους ανακαινισμένους συνεδριακούς χώρους της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την τέλεση Θείας Λειτουργίας στον Καθεδρικό Ναό του Αγίου Ιωάννου και την παράθεση προγεύματος στον χώρο του Συνεδρίου. Ακολουθούν δύο Συνεδρίες: Στην Α' Συνεδρία (9.30 π.μ. - 12.00 μ.) θα αναπτυχθούν θεολογικά θέματα σχετικά με τον Ευαγγελιστή Ιωάννη τον Θεολόγο και το έργο του. Στην Β' Συνεδρία (12.00 μ.-15.00 μ.μ.). θα αναδειχθεί η ιστορία του Καθεδρικού Ναού και η σημασία του στη θρησκευτική, πολιτιστική και πνευματική κληρονομιά της Κύπρου. Στο μεσημβρινό διάλειμμα θα προσφερθεί γεύμα προς τους Συνέδρους.

Το Συνέδριο στοχεύει αφ' ενός μεν να προκαλέσει γόνιμο θεολογικό διάλογο που αφορά στο έργο του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, αφ' ετέρου δε να προβληματίσει σε θέματα που αφορούν τη σύγχρονη ιστορική έρευνα, τη διαχείριση και την προβολή της θρησκευτικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Κάθε Συνεδρία περιλαμβάνει συζήτηση 40 λεπτών, κατά την οποία παρέχεται η ευκαιρία για προβληματισμό και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη θεματολογία του Συνεδρίου.

Παράλληλα, η Θ.Σ.Ε.Κ. διοργανώνει στον χώρο του Συνεδρίου Έκθεση Βιβλίου των πανεπιστημιακών εκδόσεων «Διάδραση», διάρκειας από τις 9.00 μέχρι τις 16.30.

Πρόγραμμα:

- 06:00 – 09:00:** **Όρθρος και Θεία Λειτουργία**
στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Ιωάννου
- 09:00 – 09:30: Πρόγευμα -Εγγραφές Συνέδρων, στη Θ.Σ.Ε.Κ.
- 09:30 – 10:00: Χαιρετισμός από τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου
κ.κ. Χρυσόστομο τον Β΄.
Χαιρετισμός από τον έντιμο Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού
Δρ Κώστα Καδή.
- 9.30 - 12.00:** **Α΄ Συνεδρία - Προεδρείο**
Μιχάλης Λοιζίδης, ΠΛΕ – Γεώργιος Κάκκουρας, ΕΜΕ
- 10:00 – 10:20: **Αγία Γραφή και Αποκαλυπτική γραμματεία,**
Βελουδία Σιδέρη-Παπαδοπούλου
- 10:20 – 10:40: **Το Άγιο Πνεύμα στα κείμενα του Ευαγγελιστού Ιωάννου,**
Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος
- 10:40 – 11:00: **Ο Άγιος Ιωάννης**
στην υστεροβυζαντινή Θεολογική Γραμματεία,
Αρχιμ. π. Νικόλαος Ιωαννίδης
- 11:00 – 11:20: **Κυπριακές ευχολογικές πηγές**
και ο Καθεδρικός Ναός του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου,
Αρχιμ. π. Γρηγόριος Ιωαννίδης
- 11:20 – 12:00: Συζήτηση
- 12:00 – 13:20: Διάλειμμα —Γεύμα
- 12.00-15.00** **Β΄ Συνεδρία - Προεδρείο**
Κυπριανός Λούης, ΔΜΕ – Όλγα Σολομώντος, Θ.Σ.Ε.Κ.
- 13:20 – 13:40: **Ιστορικό του Καθεδρικού Ναού του Αγίου Ιωάννου**
Αθανάσιος Παπαγεωργίου
- 13:40 – 14:00: **Ο Τοιχογραφικός Διάκοσμος**
του Καθεδρικού Ναού του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου:
Νέες Ερμηνευτικές και Τεχνολογικές Προσεγγίσεις
Διεπιστημονική Ομάδα Ινστιτούτου Κύπρου
- 14:00 – 14:20: **Καθεδρικός Ναός και Εκπαίδευση:**
το Σχολείο του Αγίου Ιωάννου,
Διάκ. π. Κυπριανός Κουντούρης
- 14:20 – 15:00: Συζήτηση

Βιογραφικά Ομιλητών και

Περίληψεις Εισηγήσεων

Βελουδία Σιδέρη- Παπαδοπούλου

Η Δρ Βελουδία Σιδέρη-Παπαδοπούλου, υπεύθυνη του Προγράμματος Σπουδών της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου από την 1η Σεπτεμβρίου του 2016. Διετέλεσε Τακτική Καθηγήτρια του Τμήματος Θεολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε στη Θεολογική και Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Kings College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου και στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου.

Από το 2009 μέχρι το 2014 διετέλεσε μέλος της Πανεπιστημιακής Συγκλήτου καθώς και Αναπληρώτρια Πρόεδρος και Πρόεδρος στο Τμήμα Θεολογίας στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και επί σειρά ετών Διευθύντρια του Ερμηνευτικού Τομέα.

Έχει λάβει μέρος σε πολλά διεθνή συνέδρια με ανακοινώσεις. Είναι μέλος πολλών επιστημονικών εισηγητικών επιτροπών και επιστημονικών εταιριών και σωματείων. Είναι μέλος της μεταφραστικής ομάδας των Θεολογικών Σχολών ΕΚΠΑ και ΑΠΘ για την εκπόνηση νέας μεταφράσεως της Παλαιάς Διαθήκης από το κείμενο των Ο' στη νεοελληνική γλώσσα. Συμμετέχει σε επιστημονικά ερευνητικά προγράμματα, έχει διδάξει σε Πανεπιστήμια του Εξωτερικού, Εισηγήτρια και εξετάστρια σε κληροδοτήματα του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Έχει γράψει πολλά αυτοτελή επιστημονικά βιβλία, άρθρα, σε επιστημονικά περιοδικά, συλλογικούς τόμους, επιστημονικές επετηρίδες και εγκυκλοπαίδειες.

Παλαιά Διαθήκη και Αποκαλυπτική Γραμματεία

Η ιουδαϊκή αποκαλυπτική γραμματεία είναι ένα ιδιαίτερο λογοτεχνικό είδος που αναπτύχθηκε στην Παλαιστίνη και στον Ιουδαϊσμό της διασποράς από το 200 π. Χ. μέχρι το 100/200 μ. Χ. Κύριο θέμα της γραμματείας αυτής είναι τα έσχατα, δηλαδή το τέλος των αιώνων, το μέλλον της ανθρωπότητας. Η αποκαλυπτική γραμματεία έχει τις ρίζες της στην Παλαιά Διαθήκη στους προφήτες Ησαΐα, Αμώς, Ιωήλ, Ιεζεκιήλ, Ζαχαρία και κυρίως στον Δανιήλ, του οποίου το βιβλίο θεωρείται ως η πρώτη αποκάλυψη.

Κύρια χαρακτηριστικά της αποκαλυπτικής γραμματείας είναι ο έντονος διαχωρισμός του παρόντος και του μέλλοντος κόσμου. Ο παλιός ουρανός και η παλαιά γη θα αντικατασταθούν με νέο ουρανό και νέα γη. Η τελική σωτηρία θα πραγματοποιηθεί στον επίγειο θρόνο του Θεού, όπου θα γίνει η κρίση της ανθρωπότητας, αποτέλεσμα της οποίας θα είναι το τέλος των καιρών και η δημιουργία ενός νέου κόσμου, η εγκαθίδρυση της βασιλείας του Θεού στη γη και η είσοδος των πιστών στον ουράνιο χώρο.

Η εσχατολογία, σύμφωνα με την αποκαλυπτική γραμματεία, είναι ένα προκαθορισμένο στην ιστορία σχήμα από τον Θεό, το οποίο οπωσδήποτε θα πραγματοποιηθεί. Ενίοτε στα αποκαλυπτικά κείμενα παρατηρείται ενδιαφέρον για τον μεταφυσικό κόσμο και τις υπερφυσικές δυνάμεις, με αποτέλεσμα να αποκτούν υπερβατικό χαρακτήρα.

Στην αποκαλυπτική γραμματεία είναι ανεπτυγμένη η αγγελολογία και η εικόνα η οποία παρέχεται για τον Μεσσία είναι συγκεχυμένη. Η σωτηρία περιγράφεται με παραδεισένια χρώματα και ο παράδεισος και η αγία πόλη, η Σιών, παρουσιάζονται ως οι τόποι όπου θα ζήσουν οι ευσεβείς.

Η Αποκάλυψη του Ιωάννου, το τελευταίο βιβλίο της Καινής Διαθήκης είναι το κατ'εξοχήν προϊόν της αποκαλυπτικής γραμματείας. Η θεολογική αξία της Αποκάλυψης του Ιωάννου είναι σημαντική, καθόσον κυρίως διασαφηνίζει και συμπληρώνει την περί εσχάτων διδασκαλία της Καινής Διαθήκης, εκφράζει την πίστη της Εκκλησίας στον Θεό, ο οποίος ως κύριος της ιστορίας την κατευθύνει προς το τέλος που πλησιάζει και διαφωτίζει την ιστορία των αρχών του Χριστιανισμού και την κατάσταση της Εκκλησίας στα τέλη του 1ου αιώνα.

Μητροπολίτης Πάφου Γεώργιος

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος γεννήθηκε στην ακριτική σήμερα Αθηναίου, όπου και έλαβε την εγκύκλια μόρφωσή του. Το 1967 αποφοίτησε από το Παγκύπριο Γυμνάσιο και ως υπότροφος του Ι.Κ.Υ. σπούδασε Χημεία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1968-1972) και Θεολογία κατά τα έτη 1976-1980, στο ίδιο Πανεπιστήμιο. Μετεκπαιδεύτηκε στην Αγγλία στη Χημεία και στη Θεολογία.

Στις τάξεις του κλήρου κατατάχθηκε στις 23 Δεκεμβρίου 1984, όταν χειροτονήθηκε Διάκονος από τον Χωρεπίσκοπο Σαλαμίνας Βαρνάβα και στις 17 Μαρτίου 1985 Πρεσβύτερος από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο Α΄. Αυθημερόν προχειρίσθηκε Αρχιμανδρίτης. Το 1994 ανέλαβε καθήκοντα Γραμματέως της Ιεράς Συνόδου. Στις 24 Απριλίου 1996 η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας Κύπρου τον εξέλεξε Χωρεπίσκοπο Αρσινόης και στις 26 Μαΐου 1996 χειροτονήθηκε Επίσκοπος. Στις 29 Δεκεμβρίου 2006 εξελέγη Μητροπολίτης Πάφου και την επομένη εγκαθιδρύθηκε στην έδρα του.

Στη Μέση Εκπαίδευση υπηρέτησε ως καθηγητής της Χημείας ενώ το 1993 προήχθη σε Βοηθό Διευθυντή. Εργάστηκε στη συγγραφή σχολικών βοηθημάτων.

Δραστηριοποιήθηκε από νωρίς στο Εθνικό ζήτημα και ιδιαίτερα στον αντικατοχικό αγώνα. Εξ αφορμής της σύλληψης και κακοποίησης του από τον τουρκικό στρατό κατοχής, κατά τη διάρκεια αντικατοχικής εκδήλωσης, το 1989, κατέθεσε προσφυγή εναντίον της Τουρκίας στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, το οποίο, δια της υπ' αριθμόν 507/3.2.94 απόφασής του, καταδίκασε, για πρώτη φορά, την Τουρκία για καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κύπρο και της επέβαλε χρηματικό πρόστιμο.

Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Γεώργιος εκπροσωπεί την Εκκλησία της Κύπρου στις Πανορθόδοξες Διασκέψεις και στον διάλογο με τους Ρωμαιοκαθολικούς, ενώ συμμετείχε ως μέλος της αντιπροσωπείας της Εκκλησίας της Κύπρου στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδοξίας, που συνήλθε το 2016 στην Κρήτη. Είναι επίσης πρόεδρος της επιτροπής Βιοηθικής και Παιδείας της Ιεράς Συνόδου.

Το Άγιο Πνεύμα στα κείμενα του Ευαγγελιστή Ιωάννη

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης γνωρίζει και χρησιμοποιεί όλες τις έννοιες του όρου «Πνεῦμα», όπως λ.χ. ως ανέμου, ως της πηγής της ζωής, της πνοής που ενεφύσησε ο Θεός στον άνθρωπο και ως της έδρας της συναισθηματικής διάθεσης του ανθρώπου. Εν τούτοις, στα κείμενά του, εστιάζει την αναφορά του στο Πνεῦμα στη φύση του Θεού και στο εσχατολογικό γεγονός που διαδέχεται τον «ὕψωθέντα» Χριστό.

Ο ορισμός «Πνεῦμα ὁ Θεός» δεν άπτεται της ουσίας του Θεού που είναι ανεξερεύνητη, αλλά αναφέρεται στη φύση Του ως αντίθετης προς την ὕλη. Εφ' ὅσον «Θεός ἦν ὁ Λόγος», ο Χριστός είναι «πνεῦμα ζωοποιούν». Στον Ιωάννη ο Μεσσίας δεν είναι ο «κεχρισμένος» υπό του Θεού, αλλά ο ευρισκόμενος εις τον κόλπον του Πατρός, ο οποίος «ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν».

Η σάρκωση του Λόγου, κατά τον Ιωάννη, εγκαινιάζει την έναρξη του πνευματικού κόσμου και την κλήση του ανθρώπου στο μήνυμα του Θεού. Η αυτόνομη, όμως, και κύρια δράση του Πνεύματος αρχίζει μετά τη δόξα του Χριστού. Το σημείο της επίσημης έναρξης του έργου του Αγίου Πνεύματος τίθεται από τον Ιωάννη στα λόγια του Χριστού προς τους Αποστόλους, μετά την Ανάσταση, «*Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον*».

Εκτός από τις ονομασίες «*Ἅγιο Πνεῦμα*», «*Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ*», «*Πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ*» κλπ. που συναντώνται και σε άλλους ιερούς συγγραφείς, ο Ιωάννης χρησιμοποιεί αποκλειστικά και τους όρους «*Παράκλητος*» και «*Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας*».

Εκπορευόμενον εκ του Πατρός και αποστελλόμενο στον κόσμο είτε από τον Πατέρα, είτε από τον Υιό ή εν ονόματι του Υιού, το Ἅγιο Πνεῦμα παραμένει με τους πιστούς «*εἰς τὸν αἰῶνα*» και συνιστά εγγύηση της γνησιότητας της Εκκλησίας έναντι του κόσμου του ψεύδους.

Πίστη, γνώση του Θεού, αγάπη προς κάθε κατεύθυνση και τήρηση των εντολών αποτελούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για τη χορήγηση του Πνεύματος. Αυτό σημαίνει ότι η δωρεά και επενέργεια του αγίου Πνεύματος περιορίζεται στα όρια των πιστών και της Εκκλησίας. Μέσο παροχής του Αγίου Πνεύματος, όπως και στην υπόλοιπη Αποστολική παράδοση είναι και στον Ιωάννη το Βάπτισμα.

Έργο του Αγίου Πνεύματος μέσα στην πιστεύουσα κοινότητα είναι η επικύρωση του έργου του Χριστού και η «*ὑπόμνηση*» ὅσων Εκείνος είχε διδάξει, η προέκταση του έργου του Χριστού «*εἰς τὸν αἰῶνα*», η περιφρούρηση της αληθείας έναντι των ψευδοδασκαλιών. Ως προς τον μη πιστεύοντα κόσμο έχει ελεγκτικό χαρακτήρα: «*Καὶ ἔλθὼν Ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως*».

Με την περί του Αγίου Πνεύματος διδασκαλία του ο Ιωάννης θέτει ισχυρά τα ερείσματα της Εκκλησίας ως πνευματικής καταστάσεως που δρα στον κόσμο και κηρύσσει την «*ἀνωθεν γέννησιν*» με σκοπό την είσοδο ὅλων στη βασιλεία του Θεού. Τονίζει, επίσης, τη σπουδαιότητα της κατοχής του Αγίου Πνεύματος ως ειδοποιού διαφοράς των πιστών έναντι της πλάνης και των ψευδοδιδασκάλων.

Αρχιμ. π. Νικόλαος Ιωαννίδης

Ο π. Νικόλαος Χ. Ιωαννίδης είναι αφυπηρετήσας καθηγητής του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και επισκέπτης καθηγητής στην Θεολογική Σχολή της Εκκλησίας Κύπρου. Έχει σπουδάσει στην Αθήνα, στο Παρίσι (ως υπότροφος της Γαλλικής Κυβερνήσεως) και στο Βελιγράδι (ως υπότροφος της Εκκλησίας της Ελλάδος). Είναι διδάκτωρ Πατρολογίας της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Βελιγραδίου.

Εργάστηκε ως ερευνητής χειρογράφων κωδίκων πατερικών έργων στις Εθνικές βιβλιοθήκες Παρισίων και Βελιγραδίου, καθώς και στη βιβλιοθήκη Αγίου Μάρκου στη Βενετία. Δίδαξε στην Ανωτέρα Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών και έδωσε διαλέξεις-μαθήματα στην Ορθόδοξη Θεολογική Ακαδημία Κιέβου και στο Ορθόδοξο Θεολογικό Ινστιτούτο Παρισίων (Άγιος Σέργιος).

Συμμετείχε ως εισηγητής σε πολλά συνέδρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Επί σειρά ετών μετέχει ως μέλος σε Συνοδικές Επιτροπές (Θείας Λειτουργικής αναγεννήσεως). Διετέλεσε επί δεκαετία πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθηνών. Έχει τιμηθεί από το Πατριαρχείο της Μόσχας με το παράσημο του Αγίου Σεργίου και από την Εκκλησία της Ελλάδος με την ανώτατη διάκριση, τον Χρυσούν Σταυρόν του Αποστόλου Παύλου.

Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στη διδασκαλία των Πατέρων και Εκκλησιαστικών Συγγραφέων της ύστερης Βυζαντινής περιόδου.

Ο Άγιος Ιωάννης στην υστεροβυζαντινή Θεολογική Γραμματεία

Η προσέγγιση του θέματος γίνεται με βάση τα ερμηνευτικά κείμενα των συγγραφέων της ύστερης βυζαντινής περιόδου. Αυτοί, ως άριστοι γνώστες της ερμηνευτικής πατερικής παράδοσης, από την οποία αντλούν το υλικό τους, και με τα προσωπικά τους σχόλια και τις παρατηρήσεις που διατυπώνουν μεθοδικά συμβάλλουν στον εμπλουτισμό της ερμηνευτικής γραμματείας της Εκκλησίας.

Η εισήγηση θα περιοριστεί στις Τρεις Καθολικές Επιστολές του Αγίου Ιωάννη, ιδιαίτερα στα θέματα της αυθεντικής αποστολικής παράδοσης και της ευαγγελικής θεολογίας περί Θεού. Ο Άγιος Ιωάννης θεωρεί ότι η γνησιότητα και η γνώση της αυθεντικής αποστολικής παράδοσης αποτελούν την καλύτερη βάση για τη χριστιανική ζωή και το πιο σταθερό εφόδιο για τη διαφύλαξη της αληθινής πίστης έναντι των διαφόρων αιρέσεων. Το γνήσιο αποστολικό πνεύμα του, τον υποχρεώνει να έχει μέριμνα για την καθολική Εκκλησία του Χριστού, όπως προκύπτει και από το περιεχόμενο των τριών Επιστολών του, το οποίο διαλαμβάνει τα πιο βασικά θέματα της πίστεως και της ζωής.

Όντας ο Ιωάννης ο Θεολόγος ο μαθητής της αγάπης, ομιλεί για τον Θεό ως αγάπη και φως και διδάσκει ότι «*ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν*» (Α΄ 4,8) και ότι «*ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶ*» (Α΄ 4,7). Προσεγγίζει το θέμα της αγάπης κλιμακωτά με το «*ἀγαπῶμεν ἀλλήλους*», ότι η αγάπη προέρχεται από τον Θεό, ότι αυτός που αγαπά γεννήθηκε από τον Θεό και γνωρίζει τον Θεό και καταλήγει στην υψηλότερη βαθμίδα ότι ο Θεός είναι αγάπη κατά την ουσία. Παράλληλα, επισημαίνει το αποτέλεσμα της θείας αγάπης, με την ενανθρώπιση του Θεού Λόγου: «*ἐν τούτῳ ἐφανερῶθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ*» (Α΄ 4,9 πρβλ. Ιω. 3,16). Ο Ιωάννης ως αυτήκοος μάρτυς της δια του Χριστού αποκαλύψεως αναφέρει ότι «*ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ*» φως κατά την ουσία, όπως σχολιάζουν οι ερμηνευτές συγγραφείς, το οποίο γίνεται ορατό από τον άνθρωπο με τη φωτιστική θεία ενέργεια. Στη θεία αυτή ενέργεια μετέχουν οι αγαθοί, που «*ἐν τῷ φωτὶ*» περιπατούν (Α΄ 1,7) και απέχουν από κάθε αμαρτία και κακό, ενώ οι «*ἐν τῷ σκοτὶ*» περιπατούντες δεν έχουν «*κοινωνίαν... μετ' αὐτοῦ*» (Α΄ 1,7), δηλαδή δεν μετέχουν στη θεία φωτιστική ενέργεια.

Η διδασκαλία του Ιωάννη εκφράζει τη γνήσια θεολογική παράδοση της Εκκλησίας για την αληθινή χριστιανική ζωή, της οποίας το πλήρωμα είναι η αγάπη, που οδηγεί στην τελειότητα, δηλαδή στην ένωση με τον Θεό.

Αρχιμ. π. Γρηγόριος Ιωαννίδης

Ο Αρχ. Γρηγόριος Ιωαννίδης, Λέκτορας της Λειτουργικής στη Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου, διδάσκει μαθήματα Λειτουργικής στο προπτυχιακό πρόγραμμα Θεολογίας.

Είναι κάτοχος Διδακτορικού Διπλώματος κατεύθυνσης στη Λειτουργική, με τίτλο «Il manoscrito Barberini greco 390: edizione e commento liturgico» (2000) και Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Θεολογίας με τίτλο «Il codice liturgico Barberini greco 390: data, provenienza, contenuto e uso» (1997) από το Ποντιφίκιο Ινστιτούτο Ανατολικών Σπουδών.

Διακονεί επίσης ως Πρωτοσύγκελλος στην Ιερά Μητρόπολη Τριμυθούντος. Είναι μέλος της Θρονικής Επιτροπής και υπεύθυνος του Γραφείου Εκκλησιαστικής Διακονίας και Διαφώτισης της Μητρόπολης. Πέρα από το λειτουργικό, ποιμαντικό και κοινωνικό έργο, εκπροσωπεί την Ιερά Μητρόπολη σε Συνοδικές Επιτροπές και στο Τμήμα Αρχαιοτήτων αναφορικά με τα αρχαία μνημεία της μητροπολιτικής περιφέρειας. Συμμετείχε ως συνοδός στην αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Κύπρου στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδοξίας, που συνήλθε το 2016 στην Κρήτη.

Το ερευνητικό του έργο περιέχει δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά, κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους, βιβλία, καθώς και πολλές συμμετοχές σε τοπικά και διεθνή συνέδρια.

Εγκαίνια ναού και ανάμνηση εγκαινίων στις Κυπριακές πηγές

Με την ευκαιρία των εορτασμών των 355 χρόνων από τη θεμελίωση του καθεδρικού ναού του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, αλλά και τα εγκαίνια του, που ακολούθησαν λίγα χρόνια αργότερα, θα προσπαθήσουμε να μελετήσουμε τις δύο αντίστοιχες λειτουργικές ακολουθίες μέσα από τα κυπριακά χειρόγραφα ευχολόγια της εποχής.

Η πλούσια κυπριακή λειτουργική παράδοση, όπως αυτή καταγράφεται μέσα από τους λειτουργικούς χειρόγραφους κώδικές της, παραδίδει σε οκτώ ευχολόγια την περίπτωση θεμελίου εκκλησίας, ενώ σε τέσσερα την μακροσκελέστατη διάταξη εγκαινίων ναού.

Παρουσιάζονται εν συντομία τα βασικά στάδια εξέλιξης της ακολουθίας θεμελίου ναού μέσα από τις κυπριακές πηγές, αλλά και σε αναφορά με τη σωζόμενη επιγραφή θεμελίωσης του Καθεδρικού Ναού.

Η μελέτη της τάξης εγκαινίων τονίζει τη θεολογική και λειτουργική σημασία του γεγονότος για ένα ναό αλλά και για την τοπική Εκκλησία. Παρουσιάζεται το τελετουργικό των εγκαινίων για τον Καθεδρικό Ναό στο β' μισό του 17ου αιώνα και επισημαίνονται βασικές διαφοροποιήσεις της σημερινής λειτουργικής τάξης εγκαινίων ναού σε σχέση με τις παλαιότερες ευχολογικές πηγές.

Αθανάσιος Παπαγεωργίου

Ο Δρ. Αθανάσιος Παπαγεωργίου διετέλεσε Έφορος και Διευθυντής Αρχαιοτήτων (1962-1991). Η αρχαιολογική, ερευνητική και αναστηλωτική του δραστηριότητα επικεντρώθηκε στη μελέτη, την προστασία και την ανάδειξη της βυζαντινής και μεσαιωνικής κληρονομιάς της Κύπρου. Ανέσκαψε τις σημαντικές παλαιοχριστιανικές βασιλικές στον Μαραθόβουνο, την Αγία Τριάδα στη Γιαλούσα και τη Λιμενιώτισσα / Αγία Κυριακή στην Κάτω Πάφο. Επίσης, μελέτησε συστηματικά τα χαρακτηριστικά, την εξέλιξη και λειτουργία της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής στην Κύπρο κατά την παλαιοχριστιανική και βυζαντινή περίοδο. Παράλληλα δημοσίευσε πληθώρα μελετών και βιβλίων για τη μνημειακή ζωγραφική και τις εικόνες της βυζαντινής και μεσαιωνικής Κύπρου. Μετά την εισβολή του 1974 και τη συστηματική λεηλασία χριστιανικών μνημείων και κειμηλίων στο βόρειο τμήμα της Κύπρου, έχει ενεργά δραστηριοποιηθεί στις διαδικασίες αναγνώρισης, ταυτοποίησης και επαναπατρισμού των κλαπέντων θησαυρών της Κυπριακής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ο Καθεδρικός Ναός του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου στη Λευκωσία

Ο Καθεδρικός Ναός του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου κτίσθηκε στον χώρο της Μονής του Αγίου Ιωάννου του Πίπη. Το επώνυμο προέρχεται από την αραβική λέξη *Habib*, που σημαίνει φίλος/αγαπημένος. Πίπη όμως αναφέρεται και στο επώνυμο Συρό-Ορθόδοξης οικογένειας εγκατεστημένης στην Κύπρο. Παλαιότεροι ξένοι ερευνητές είχαν εκφράσει τη γνώμη ότι η Μονή ήταν αρχικά Λατινική Μονή. Ωστόσο, σύμφωνα με τις πηγές φαίνεται ότι η Μονή ιδρύθηκε πιθανότατα κατά τη Μέση Βυζαντινή Περίοδο, και συνέχισε να λειτουργεί σ' όλη την περίοδο της Φραγκοκρατίας και Ενετοκρατίας. Φαίνεται ότι η Μονή του Αγίου Ιωάννου εξακολούθησε να λειτουργεί και κατά τον 17ο και τις πρώτες δεκαετίες του 18ου αιώνα. Λίγα γνωρίζουμε για τη μορφή της Μονής και κάποια σωζόμενα τμήματα της είναι ενσωματωμένα στα κτίρια της Παλαιάς Αρχιεπισκοπής. Δυστυχώς ο ναός της Μονής δεν σώθηκε.

Ο σημερινός ναός του Αγίου Ιωάννου θεμελιώθηκε από τον Αρχιεπίσκοπο Νικηφόρο το 1662, ίσως στη θέση του παλαιού καθολικού της Μονής. Ο ναός είναι μονόκλιτος καμαροσκέπαστος. Ο νάρθηκας, που στο ισόγειο είναι ανοικτή στοά με τρία τόξα στη δυτική πλευρά και ένα στη νότια και τη βόρεια, κτίσθηκε το 1779, ή λίγο πριν, από τον Αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο (1767-1810). Η τοιχογράφηση του ναού χρονολογείται κατά την τρίτη και τέταρτη δεκαετία του 18ου αιώνα και καλύπτει την καμάρα και τους τοίχους του ναού. Τα σφενδόνια χωρίζουν την καμάρα σε έξι τμήματα στα οποία κατανέμονται τα κύρια αγιογραφικά θέματα της διακόσμησης του ναού. Στα σφενδόνια και τους τοίχους εικονίζονται κυρίως Άγιοι και οι Οικουμενικές Σύνοδοι. Το εικονοστάσιο κατασκευάστηκε το 1744 από άγνωστο ξυλογλύπτη. Οι εικόνες που έγιναν ειδικά για το εικονοστάσιο μεταξύ 1753 και 1756 δεν έχουν σωθεί. Με εξαίρεση την εικόνα του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου, που βρίσκεται στο νότιο άκρο του εικονοστασίου, οι άλλες εικόνες είναι έργα του Ιωάννου του Κορνάρου και του ιερομονάχου Ιωαννικίου, που φαίνεται ότι μαθήτευσε κοντά του. Ο Κορνάρος δούλεψε μεταξύ 1795 και 1798. Οι εικόνες του δεν είναι ούτε χρονολογημένες ούτε υπογεγραμμένες. Οι εικόνες του Δωδεκαόρτου υπογράφονται από τον ιερομόναχο Ιωαννίκιο και ζωγραφίσθηκαν μεταξύ 1796 και 1800.

Διεπιστημονική Ομάδα Ινστιτούτου Κύπρου

Δρ. Νικόλας Μπακιρτζής, Δέσποινα Παπαχαραλάμπους, Δρ. Dante Abate, Μαρίνα Φάκα, Ρομπέρτος Γεωργίου, Δρ. Sorin Hermon (Ερευνητικό Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας στην Αρχαιολογία και την Πολιτιστική Κληρονομιά, Ινστιτούτο Κύπρου)

Η είσοδος στον Καθεδρικό Ναό της Λευκωσίας εκπλήσσει τον ανυποψίαστο επισκέπτη. Η πλούσια εικονογραφία των τοιχογραφιών του ναού προσφέρουν μια συναρπαστική οπτική εμπειρία που στόχο έχει να αγκαλιάσει, να «ανυψώσει», αλλά και να επικοινωνήσει με τον κάθε προσκυνητή. Αφιερωμένο στον Άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο, το μνημείο διασώζει εικονογραφικό πρόγραμμα, το οποίο ουσιαστικά συμπυκνώνει τη λατρευτική παράδοση και την ιστορία της Εκκλησίας της Κύπρου. Η αφηγηματική διάσταση αυτού του προγράμματος, που χρονολογείται στις αρχές του 18ου αιώνα, αποτελεί ένα κρίσιμης σημασίας «κλειδί» για την ιδεολογική του ερμηνεία. Ανάμεσα στις σκηνές του Χριστολογικού κύκλου και τις απεικονίσεις των Αγίων ενσωματώθηκαν σκηνές που αφηγούνται το Αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου, ενημερώνοντας τον θεατή για τον ηγετικό και εθναρχικό ρόλο της Αρχιεπισκοπής.

Η σύγχρονη τεχνολογία προσφέρει μεγάλες δυνατότητες τόσο στην καταγραφή αλλά και την καλύτερη κατανόηση και ερμηνεία της εικονογραφικής οργάνωσης του ναού. Το Ερευνητικό Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας στην Αρχαιολογία και την Πολιτιστική Κληρονομιά εφαρμόζει σειρά τεχνολογικών μεθόδων και εφαρμογών με στόχο την τρισδιάστατη αναπαράσταση του εσωτερικού αλλά και του εξωτερικού του ναού. Η τρισδιάστατη αυτή καταγραφή θα υποστηρίξει τη συστηματική μελέτη του μνημείου μέσω της αναπαράστασης της οπτικής και αισθητικής εμπειρίας του θεατή. Η εν λόγω καινοτόμος μέθοδος θα επιτρέψει την άντληση πληροφοριών που αφορούν την αφηγηματική οργάνωση του εικονογραφικού προγράμματος. Χρήσιμο και απαραίτητο εργαλείο θα αποτελέσει επίσης, η χαρτογράφηση του συνόλου των τοιχογραφιών και των χρονολογικών φάσεων τους στο εν λόγω τρισδιάστατο μοντέλο.

Ο Τοιχογραφικός Διάκοσμος του Καθεδρικού Ναού του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου: Νέες Ερμηνευτικές και Τεχνολογικές Προσεγγίσεις

Διεπιστημονική μελέτη

Τη διεπιστημονική μελέτη του καθεδρικού ναού του Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου Λευκωσίας ανέλαβε το Ερευνητικό Κέντρο Επιστήμης και Τεχνολογίας στην Αρχαιολογία και την Πολιτιστική Κληρονομιά του Ινστιτούτου Κύπρου, με αφορμή την ανάληψη της ευθύνης για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής με θέμα την εικονογραφία του ναού, από την υποψήφια διδάκτορα κ. Δέσποινα Παπαχαραλάμπους, υπό την επίβλεψη του Δρ. Νικόλα Μπακιρτζή, Ιστορικού της Τέχνης και της Αρχιτεκτονικής. Την εν εξελίξει διδακτορική μελέτη πλαισιώνουν και εμπλουτίζουν καθηγητές, ερευνητές και ειδικοί τεχνικοί έρευνας του Ινστιτούτου Κύπρου: Δρ. Dante Abate (Τρισδιάστατη καταγραφή και αναπαράσταση, modeling), Μαρίνα Φάκα (ψηφιακή τοπογραφική αποτύπωση και φωτογραμμετρία), Ροπέρτος Γεωργίου (Τεχνική ψηφιακή φωτογράφιση και φωτογραμμετρία), Δρ. Sorin Hermon (Ψηφιακή Πολιτιστική Κληρονομιά). Το εύρος των διεπιστημονικών ερευνητικών ενδιαφερόντων της παραπάνω ομάδας αντανακλά την ουσία της αποστολής του Ερευνητικού Κέντρου του Ινστιτούτου Κύπρου που είναι η ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων επιστημονικών και τεχνολογικών μεθόδων στην αρχαιολογική έρευνα και τη μελέτη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου και ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου.

Διάκ. π. Κυπριανός Κουντούρης

Ο Διάκ. Κυπριανός Κουντούρης, Διευθυντής της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου είναι Λέκτορας Ιστορίας της Εκπαίδευσης και του Πολιτισμού. Κατέχει Διδακτορικό Δίπλωμα από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων της Ελλάδας (2015), Μεταπτυχιακό Δίπλωμα (ΜΑ) στη διδακτική της Ιστορίας (1995) και Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στην Εκπαίδευση (Dip.Ed) από το University of London (1992) καθώς και Πτυχίο Δασκάλου, από την Παιδαγωγική Ακαδημία Κύπρου.

Υπηρέτησε για τρεις δεκαετίες στον χώρο της Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο και στην Κύπρο. Τόσο στο Η.Β., όσο και στην Κύπρο κατείχε τη θέση Διευθυντή Σχολείων και ανέπτυξε πλούσια δραστηριότητα στην εφαρμογή καινοτόμων και πρωτοπόρων προγραμμάτων και δράσεων. Στις εμπειρίες του περιλαμβάνεται και η οκταετής υπηρεσία του σε αγγλικά σχολεία καθώς και η εμπλοκή του στη συγγραφή σχολικών βοηθημάτων και αναλυτικών προγραμμάτων.

Διετέλεσε εκπρόσωπος της Ελληνορθόδοξης Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ.Β. στο διαθρησκευτικό συμβούλιο «*Enfield Standing Advisory Council on Religious Education (SACRE)*», (1999-2004) και Πρόεδρος (μέχρι 24/06/04) της Συνέλευσης *Enfield Agreed Syllabus Conference*, που ασχολήθηκε με την συγγραφή και έγκριση του αναλυτικού προγράμματος θρησκευτικής εκπαίδευσης της Εκπαιδευτικής Αρχής του Enfield, Βορείου Λονδίνου. Συμμετείχε ως συνοδός στην αντιπροσωπεία της Εκκλησίας της Κύπρου στην Αγία και Μεγάλη Σύνοδο της Ορθοδοξίας, που συνήλθε το 2016 στην Κρήτη.

Ο Διάκ. Κυπριανός Κουντούρης είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο *Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*, στο γνωστικό πεδίο της Νεότερης Ιστορίας μέσα από πηγές, καταγράφοντας και μελετώντας τον Κώδικα της Εκκλησίας του Αγίου Ανδρονίκου στο Δάλι. Έχει λάβει μέρος με εισηγήσεις σε διεθνή και τοπικά συνέδρια.

Καθεδρικός Ναός και Εκπαίδευση: το Σχολείο του Αγίου Ιωάννου

Είναι ευρέως παραδεκτή η άποψη ότι η Εκκλησία της Κύπρου αποτέλεσε ουσιαστικό παράγοντα στη διάσωση της ελληνικής γλώσσας και στην οργάνωση της ελληνόφωνης εκπαίδευσης, κατά τη διάρκεια της μακράς υποδούλωσης 380 χρόνων στους Φράγκους και στους Ενετούς και άλλων 307 χρόνων στους Οθωμανούς. Ο αγώνας για τα ελληνικά γράμματα και την ελληνική παιδεία συνεχίστηκε στα 82 χρόνια της Αγγλικής κατοχής με πολύ μεγάλες και σοβαρές προκλήσεις.

Ο Άγιος Ιωάννης αποτελεί το πρώτο ελληνικό σχολείο που κτίζεται στα χρόνια της Αγγλοκρατίας στη Λευκωσία εκ θεμελίων και η πορεία της ιστορίας του είναι παράλληλη με την πορεία της ιστορίας της Εκκλησίας, την ιστορία της εκπαίδευσης στην Κύπρο και με κρίσιμες στιγμές στην ιστορία του Ελληνισμού στον 20ό αιώνα.

Η ιστορική έρευνα γύρω από το, άγνωστο σήμερα σε πολλούς Σχολείο του Αγίου Ιωάννου χρησιμοποιεί πρωτογενή έγγραφα και μια ποικιλία από δευτερογενείς πηγές οι οποίες αφορούν κυρίως εξειδικευμένες εργασίες, που θεωρούνται σήμερα πρωτοπόρες και κλασικές.

Η ιστορική περίοδος που διερευνάται αφορά στο τέλος της Τουρκοκρατίας, στην περίοδο της Αγγλοκρατίας και στην περίοδο της Ανεξαρτησίας, μέχρι και την καταστροφή του 1974. Οι θεματικές που προκύπτουν στρέφονται κυρίως (α) γύρω από την ευθύνη που ανέλαβε η εκκλησία στην οργάνωση της εκπαίδευσης, (β) τον ρόλο που διαδραμάτισε η αναδυόμενη αστική τάξη των πόλεων, στο 2ο μισό του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, (γ) την ποδηγέτηση και τον έλεγχο της εκπαίδευσης, που επεδίωξε εξ αρχής η βρετανική κυβέρνηση κατοχής και (δ) τις δυνατότητες ή τις αδυναμίες που αναπτύχθηκαν, αναφορικά με τους προσανατολισμούς της εκπαίδευσης υπό την μέριμνα της εκκλησίας. Τέλος, η έρευνα γύρω από το σχολείο του Αγίου Ιωάννου συσχετίζεται με την ίδρυση και λειτουργία, από το 2015, της Θεολογικής Σχολής Εκκλησίας Κύπρου.

**ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ
ΣΧΟΛΗ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΚΥΠΡΟΥ**

Επικοινωνία

Θεολογική Σχολή
Εκκλησίας Κύπρου
Ισοκράτους 1-7,
1016, Λευκωσία,
Κύπρος

Ηλεκτρονική διεύθυνση:
admissions@theo.ac.cy,
info@theo.ac.cy

Τηλέφωνα:
(+357) 22443055,
(+357) 22443056
Τηλεμοιότητα:
(+357) 22443050

Ιστοσελίδα:
<http://theo.ac.cy/>

